

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5CdoVP/4/2026
Identifikačné číslo spisu:	3112230217
Dátum vydania rozhodnutia:	18.06.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:3112230217.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. v spore žalobcov 1/ V. Š., narodenej XX. L. XXXX, A., K. Č.. XXX/X, 2/ T. A., narodenej XX P. XXXX, U., F. Č.. XXXX/XXX, 3/ T. Š., narodeného XX. M. XXXX, A., K. Č.. XXX/X, všetkých zastúpených advokátom JUDr. Jánom Legerským, Trenčín, Nám. sv. Anny 15/25, proti žalovanej Ing. L. B., narodenej XX. P. XXXX, A., Y. XXXX/XX, zastúpenej obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Jozef Kováčik, s.r.o., Trenčín, Horný Šianec 3137, IČO: 47 251 913, o určenie vlastníckeho práva a o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 27C/439/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 30. januára 2024 sp. zn. 27Co/11/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcom 1/, 2/, 3/ spoločne a nerozdielne voči žalovanej p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 04. novembra 2022 č. k. 27C/439/2012-496 určil, že nehnuteľnosti zapísané na Okresnom úrade Trenčín, katastrálny odbor, v katastri nehnuteľností, na liste vlastníctva č. XXXX, pre katastrálne územie A., obec A., okres Trenčín, ako parcely registra „C“ evidované na katastrálnej mape parc. č. 1531/15 - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 2086 m², ako Stavby - bytový dom súpisné číslo XXXX na parc. č. 1531/15 a ako Byty a nebytové priestory, a to byt č. XX na 2. poschodí vo vchode č. XX, bytového domu súp. č. XXXX, na parc. 1531/15 v 1/1 vrátane prislúchajúceho spoluvlastníckeho podielu 61/5198 na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu súp. č. XXXX, na parc. č. 1531/15 a na pozemku parc. č. 1531/15, patria do dedičstva po poručiteľovi T. Š., narodenom XX. XX. XXXX a zomrelom XX. XX. XXXX, naposledy bytom v A., K. Č.. XXX/X, ktorý bol v čase smrti vlastníkom týchto nehnuteľností (I. výrok). Žalobu vo zvyšnej časti zamietol (II. výrok) a žalobcom 1/ - 3/ priznal spoločne a nerozdielne proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu

100 % (III. výrok).

1.1. Po zistení existencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení súd prvej inštancie konštatoval, že k zápisu vlastníctva žalovanej k sporným nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností došlo na základe neplatného právneho úkonu - kúpnej zmluvy zo dňa 19. 10. 2012, ktorú uzatvorila s právnym predchodcom žalobcov T. Š.. V konaní bolo vykonané znalecké dokazovanie znalcami z odboru zdravotníctvo, odvetvia psychiatria, a to znaleckými posudkami MUDr. P. B. z 31. 08. 2019 (súdom ustanovený znalec) a znaleckej organizácie LEGE ARTIS znalecká organizácia, s.r.o., Košice (súkromný znalecký posudok z 19. 03. 2019 predložený žalobcami, doplnený 13. 05. 2021). Žalovanou predložený znalecký posudok doc. MUDr. S., CSc. označil súd prvej inštancie za listinný dôkaz z dôvodu, že nespĺňal náležitosti znaleckého posudku, jeho autor nebol znalcom zapísaným v zozname znalcov na území SR, a tiež pre vágnosť a všeobecnú formuláciu tvrdení v ňom obsiahnutých. Znalci konštatovali, že u poručiteľa bol v dobe uzavretia uvedenej kúpnej zmluvy (3 dni pred jeho smrťou, počas hospitalizácie v nemocnici po operácii nádoru na mozgu) rozvinutý príznakový komplex organického amnestického syndrómu (organický psychosyndróm v staršej klasifikácii), a zároveň psychopatologický obraz akútneho stavu zmätenosti, s poruchou pozornosti aj poruchami správania, preto poručiteľ z hľadiska súdno - psychiatrického nebol spôsobilý na právny úkon uzavretia kúpnej zmluvy. Výpovede svedkov v otázke existencie duševnej poruchy poručiteľa súd prvej inštancie považoval za vedľajší dôkazný prostriedok. U svedkyne JUDr. Q., notárky, ktorá úradne overovala podpis prevodcu na kúpnej zmluve okresný súd zistil rozpor medzi jej písomným vyjadrením z roku 2015, v ktorom vyhlásila, že si nepamätá skutočností, a jej výpoveďou na pojednávaní dňa 16. 01. 2016, v ktorej uviedla, že poručiteľ bol v čase podpisu zmluvy v poriadku a komunikoval s ňou o bežných veciach. Súd prvej inštancie podotkol, že táto svedkyňa bola v kontakte s poručiteľom len niekoľko minút na rozdiel od lekárov zachytávajúcích jeho zdravotný stav počas hospitalizácie. Navyše, v podstate všetci svedkovia, ktorí boli v kontakte s poručiteľom počas jeho hospitalizácie a poznali ho z doby pred ňou deklarovali, že v rozhodujúcom období vnímali u poručiteľa zníženie jeho rozpoznávacích schopností, resp. náznaky duševnej choroby. Zdôraznil, že znalecké posudky vypracované post mortem sú vždy založené na skúmaní a posudzovaní zdravotnej dokumentácie vyhotovenej za života poručiteľa. Okresný súd dospel k záveru, že T.J. Š. uzavrel dňa 19. 10. 2012 kúpnu zmluvu v duševnej poruche, ktorá ho robila na tento právny úkon neschopným (§ 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka, skrátené „OZ“). Ako dôvod zamietnutia zvyšnej časti žaloby, ktorou sa žalobcovia domáhali negatívneho určenia, že žalovaná nie je vlastníčkou sporného bytu okresný súd označil nedostatok naliehavého právneho záujmu na takomto určení. Žalobcom priznal spoločne a nerozdielne nárok na plnú náhradu trov konania voči žalovanej s odôvodnením, že žalobcovia dosiahli v spore to, čo dosiahnuť chceli - určenie, že sporný byt patrí do dedičstva po ich právnom predchodcovi. Neúspešní boli iba v zamietnutej časti, ktorá je pre dosiahnutie sledovaného cieľa nadbytočná. Žalobcovia teda boli úspešní voči žalovanej v zásade celkom, keď zamietnutá časť bola nepatrná oproti tej, v ktorej boli úspešní. S použitím základných princípov čl. 4 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) aplikoval na rozhodnutie „princíp racionálneho zákonodarcu“ a o náhrade trov rozhodol podľa fiktívnej normy, že hoci má strana v konaní neúspech v zanedbateľnej časti, prizná jej plnú náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 30. januára 2024 sp. zn. 27Co/11/2023 (č. k. 27Co/11/2023 - 531) podľa § 387 ods. 1, 2, § 388 CSP rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti v rozsahu výroku I. potvrdil a v rozsahu výroku III. o náhrade trov konania zmenil tak, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V dôvodoch rozsudku uviedol, vychádzajúc z judikátu publikovaného pod č. R 60/2007, že pre vyhovieť žalobe v časti určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po právnom predchodcovi žalobcov 1/ - 3/ postačovala už skutočnosť, že rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva žalovanej do katastra nehnuteľností nenadobudlo právoplatnosť za života prevodcu (právny predchodca žalobcov 1/ - 3/ nežil už ku dňu podania návrhu na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností).

2.2. K odvolacím námietkam žalovanej uviedol, že zistiť, či osoba v rozhodnom období trpela duševnou poruchou, a či táto duševná choroba mala vplyv na jej rozpoznávacie či ovládacie schopnosti pri vymedzenom konaní, môže len osoba s potrebnými odbornými znalosťami z oblasti medicíny. Úsudok o danej otázke je výsledkom špecializovanej odbornej činnosti v zmysle zákona č. 382/2004 Z. z. o

znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch v znení neskorších predpisov. V tomto spore dvaja znalci konštatovali duševnú poruchu poručiťľa ku dňu uzavretia kúpnej zmluvy 19. 10. 2012 spôsobujúcou jeho neschopnosť rozpoznať následky svojho konania a toto konanie ovládať. Tento záver spochybnil doc. MUDr. I. S., CSc. poukazom na nedostatok medicínskych prípadne podobných relevantných a robustných nespochybniteľných dát, ktoré by poručiťľa s absolútnou istotou diskriminovali od možnosti činiť právny úkon. Súd prvej inštancie tieto pochybnosti odstraňoval vyžiadaním si vyjadrenia znalca MUDr. B. Odpovede na námietky doc. MUDr. S.E., CSc. k posudku MUDr. B. obsahuje doplnok znaleckého posudku vyhotovený LEGE ARTIS znalecká organizácia, s.r.o. zo dňa 13. 05. 2021, v ktorom znalci skonštatovali, že dostupná zdravotná dokumentácia zosnulého T. Š.B. napriek jej stručnosti poskytuje dostatok relevantných údajov. Charakter zdravotných problémov poručiťľa v podobe zmätenosti, dezorientácie, porúch pamäti a bolesti hlavy vyplynul aj z výpovedí svedkov, dlhoročných priateľov a spolupracovníkov poručiťľa, ktorí s ním boli v dennom kontakte pred hospitalizáciou i počas nej. Podľa znalcov je možné konštatovať rozvoj akútneho stavu zmätenosti (iné delírium F.05.8 podľa MKCH 10) ako závažnú psychotickú poruchu s dezorientáciou viacerých kvalít, poruchou pozornosti, poruchami správania, anozognoziou, zastretým vedomím t. j. zníženou jasnosťou uvedomovania si okolia, pričom bdelosť vedomia je zachovaná. Príznakový komplex bol potencovaný aj ďalšími faktormi (podávaná liečba, najmä kortikoidy). Pochybnosti vznesené žalovanou predloženým odborným vyjadrením boli odstránené doplňujúcim vyjadrením znalca MUDr. B. (ktorý predložil do spisu scan zdravotnej dokumentácie, z ktorej vychádzal) a druhým znaleckým posudkom, najmä jeho doplnkom, ktorý mal charakter revízneho znaleckého posudku vo vzťahu k skoršiemu posúdeniu zdravotného stavu poručiťľa v odbornom vyjadrení doc. MUDr. S., CSc. Odvolací súd uzavrel, že vzhľadom na zistenú komplexnosť posudkov (ktoré zodpovedajú kritériám správneho myslenia), úplnosť odpovedí, vzťah k iným vo veci vykonaným dôkazom nebolo potrebné nariadiť ďalšie dokazovanie (napr. ďalšie kontrolné znalecké dokazovanie).

2.3. Odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie sa vysporiadal i s výpoveďou svedkyne JUDr. Q., ktorá osvedčovala podpis predávajúceho na kúpnej zmluve. Žalovaná výpoveď tejto svedkyne označila za jedinou nestrannú. K tomu odvolací súd uviedol, že rovnako ako v prípade žalovanou spochybňovaných svedeckých výpovedí priateľov poručiťľa, aj v prípade výpovede notárky možno uvažovať o vplyve iných faktorov, pretože svedkyňa nesie z titulu výkonu činnosti notárky zákonnú zodpovednosť. Názor o zaujatosti alebo nezaujatosti svedkov vypočutých v konaní nebol podstatný, pretože pre vyriešenie spornej otázky, či poručiťľ v rozhodnom období trpel duševnou poruchou, a či táto duševná choroba mala vplyv na jeho rozpoznávaciu či ovládaciu schopnosť pri uzavretí kúpnej zmluvy, bol rozhodný výsledok zistení osôb disponujúcich potrebnými odbornými znalosťami z medicíny. Zhodný záver oboch znaleckých posudkov, podporený aj skutočnosťami zistenými z výsluchu svedkov označených žalobcami, nebol úspešne spochybnený iným dôkazom.

2.4. Výsloviť neplatnosť právneho úkonu je možné len vtedy, ak je bezpečne zistené, že účastník právneho úkonu nedokázal posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť. Bezpečné zistenie nemusí vždy znamenať stopercentnú istotu (rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. novembra 2023 sp. zn. 1Cdo/263/2021). Odvolací súd uzavrel, že neschopnosť poručiťľa posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť bola zistená bezpečne dvoma na sebe nezávislými znaleckými posudkami, ktoré sú presvedčivé, pretože zodpovedajú ostatným výsledkom dokazovania (výpovediam svedkov, údajom zo zdravotnej dokumentácie najmä záznamu MUDr. L. B. zo dňa 19. 10. 2012 o 9.30 hod. (ranná vizita) a o 13.30 hod. (kontrola) o dezorientovanom stave pacienta) i stavu lekárskej vedy, ich závery sú náležite odôvodnené, preskúmateľné, dostatočne doložené, zodpovedajú pravidlám logického uvažovania.

2.5. Zmenu prvostupňového rozhodnutia vo výroku o trovách odôvodnil odvolací súd potrebou aplikácie § 255 ods. 2 CSP. Keďže pomer úspechu a neúspechu strán sporu vo veci bol rovnaký, odvolací súd rozhodol, že žiadna zo strán sporu nemá na náhradu trov konania právo.

2.6. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 CSP v spojení s § 255 ods. 2 a § 262 ods. 1 CSP. Uviedol, že z výsledku odvolacieho konania vyplýva, že žalobcovia i žalovaná boli v odvolacom konaní úspešní čiastočne (vo veci samej a v trovách konania), preto rozhodol, že žiadna zo strán sporu nemá na náhradu trov odvolacieho konania právo.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového

poriadku. Z obsahu jej dovolania (§ 124 CSP), tvoreného z väčšej časti polemikou a nesúhlasom so závermi súdov nižších inštancií vyplýva, že v podstate namietla vady v procese dokazovania, a to klasifikáciu znaleckého posudku znalca doc. MUDr. I. S., CSc. ako odborné vyjadrenie, nenariadenie kontrolného znaleckého dokazovania.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu navrhli, aby dovolací súd dovolanie žalovanej odmietol, resp. zamietol a žalobcom 1/, 2/ a 3/ priznal spoločne a nerozdielne náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej v rozsahu 100 %. Po zopakovaní výrokov rozsudkov súdov nižších inštancií a dôvodov dovolania uviedli, že dovolanie nie je odôvodnené prípustným dovolacím dôvodom a uplatnený (nedôvodne) dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 ods. 1 a 2 CSP. Postupom odvolacieho súdu, ktorý na rozdiel od súdu prvej inštancie kvalifikoval vyjadrenie MUDr. I. S.E., CSc. ako odborné vyjadrenie (nie ako listinný dôkaz), nemohlo pri neexistencii hierarchie dôkazov dôjsť k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces. Ďalej žalobcovia na niekoľkých stranách vyjadrenia citovali z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu a uviedli, že všeobecné a nepresvedčivé konštatovania obsiahnuté v odbornom vyjadrení MUDr. I. S., CSc. neboli spôsobilé spochybniť presvedčivé závery dvoch znaleckých posudkov, s nimi korešpondujúci obsah zdravotnej dokumentácie zomrelého T. Š. a skutočnosti vyplývajúce z viacerých svedeckých výpovedí. Nebolo preto opodstatnené akceptovať dôkazný návrh žalovanej na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania, bez toho, aby jej bolo znemožnené, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navyše, v zmysle ustálenej judikatúry dovolacieho súdu prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je spôsobilé založiť ani prípadné neúplné zistenie skutkového stavu (ktoré v predmetnej veci nebolo dané), pretože dovolanie nie je ďalším odvolaním, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom. Súd v civilnom procese nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú vykonané je vždy vecou súdu a jeho postup, keď v priebehu konania nevykoná všetky stranou navrhované dôkazy, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 420 písm. f) CSP, lebo ním súd neznemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva. Pokiaľ dovolateľka tvrdí, že súdy vykonané dôkazy nevyhodnotili správne, skutkový stav zisťovali jednostranne v jej neprospech, nezaoberali sa ňou tvrdenými skutočnosťami a vychádzali z nesprávnych skutkových zistení a skutkových záverov, to samé osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, pretože do obsahu práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, príp. sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97).

4.1. Návrh na odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia navrhli žalobcovia zamietnuť, pretože nejde o rozhodnutie, ktorým je uložená povinnosť plniť. Bez ohľadu na to, skutočnosti označené žalovanou v návrhu na odklad vykonateľnosti za dôvody hodné osobitného zreteľa nemôžu byť skutočnosťami, ktoré by takéto dočasné rozhodnutie opodstatňovali.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby

uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

8. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednáváný nárok).

9. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť, ak súd pri rozhodnutí vychádzal zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva.

10. Podľa konštantnej judikatúry najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP paušálne tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti. Na druhej strane Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 CSP), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmú byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018).

11. V súlade s vyššie uvedenou judikatúrou ústavného súdu Najvyšší súd SR rozhodol vo viacerých veciach napr. sp. zn. 4Cdo/100/2018, 5Cdo/202/2018, 5Cdo/138/2018, 5Cdo/122/2019 a vyslovil, že procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) rozhodnúť, ale tiež, pokiaľ im nevyhoví, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo tak neurobil. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno odôvodniť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku overeniu alebo vyvráteniu ktorej je navrhnutý dôkaz, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorého overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, už bolo doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, garantujúcimi strane sporu právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok

dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť.

12. Hodnotenie dôkazov je činnosť, pri ktorej súd hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

13. Na nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonával. Ak nemožno v tomto smere vyčítať súdu žiadne pochybenia (napr. že výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá pravidlám logického myslenia, alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z dokazovania nevyplýnuli alebo opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo), hodnotenie dôkazov z iných ako hore uvedených dôvodov dovolací súd preskúmať nemôže.

14. Prvá dovolacia námietka žalovanej týkajúca sa nedostatkov v procese dokazovania smerovala k tomu, že súd prvej inštancie znalecký posudok doc. MUDr. I. S., CSc. považoval za a hodnotil ako listinný dôkaz a odvolací súd ako odborné vyjadrenie, nie ako znalecký posudok a súdy neodstránili rozpory medzi týmto znaleckým posudkom a znaleckým posudkom MUDr. P. B. z 31. 08. 2019. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že na základe objednávky žalovanej doc. MUDr. I. S., CSc., odborný lekár Psychiatrickej kliniky 1. lekárskej fakulty Univerzity Karlovej, VFN v Prahe dňa 13. 04. 2020 vyhotovil znalecký posudok bez toho, aby bol ako súdny znalec zapísaný v Zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov vedenom Ministerstvom spravodlivosti SR.

14.1. Podľa čl. 15 ods. 2 základných princípov CSP žiaden dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu.

Podľa § 187 ods. 1, 2 CSP za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo zákonným spôsobom z dôkazných prostriedkov. Dôkazným prostriedkom je najmä výsluch strany, výsluch svedka, listina, odborné vyjadrenie, znalecké dokazovanie a obhliadka. Ak nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

Podľa § 204 CSP dôkaz listinou sa vykoná tak, že súd listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak ide o listinu, ktorej odpis bol strane sporu v priebehu konania doručený a ak listina alebo jej obsah neboli protistranou spochybnené.

Podľa § 206 CSP, ak je potrebné posudzovať skutočnosti, na ktoré treba odborné znalosti, súd na návrh vyžiada odborné vyjadrenie od odborne spôsobilej osoby.

Podľa § 207 ods. 1, 2 CSP, ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky, a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206, súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Ak súd ustanovil viacerých znalcov, môžu vypracovať spoločný posudok. V písomnom znaleckom posudku znalec odpovie na položené otázky; nevyjadruje sa k právnomu posúdeniu veci.

Podľa § 207 ods. 3 CSP návrh na nariadenie znaleckého dokazovania znaleckým ústavom je prípustný len v obzvlášť závažných prípadoch vyžadujúcich si osobitné vedecké posúdenie, alebo ak závery znalcov sú v zrejmom rozpore.

14.2. Z citovanej právnej úpravy vyplýva nielen rozdiel medzi listinou, odborným vyjadrením a znaleckým posudkom ako dôkaznými prostriedkami, ale aj a predovšetkým skutočnosť, že súdy hodnotia vykonané dôkazy každý jednotlivo aj všetky vo vzájomnej súvislosti a žiaden dôkaz nemá

predpísanú zákonnú silu, neexistuje hierarchia dôkazov ani ich hodnotenia. Zo súdneho spisu vyplýva, že záver znalca MUDr. P. B. o existencii duševnej poruchy právneho predchodcu žalobcov, ktorá ho robila neschopným na uzavretie kúpnej zmluvy spochybňoval doc. MUDr. S., CSc. poukazom na nedostatok medicínskych, prípadne podobných relevantných a robustných nespochybniteľných dát, ktoré by poručiť s absolútnou istotou diskriminovali od možnosti činiť právny úkon. Súd prvej inštancie tieto spochybnenia odstraňoval vyžiadaním si vyjadrenia znalca MUDr. B. Odpovede na námietky doc. MUDr. S., CSc. k posudku MUDr. B. obsahuje doplnok posudku znaleckej organizácie LEGE ARTIS znalecká organizácia, s.r.o. zo dňa 13. 05. 2021, ktorá dospela k rovnakému záveru ako znalec MUDr. B. a vo vzťahu záveru doc. MUDr. I. S., CSc. skonštatovala, že dostupná zdravotná dokumentácia poručiť poskytuje dostatok údajov (prijímacia správa z neurologického oddelenia FN Trenčín zo 16. 10. 2012), keď sám poručiť udal, že dôvodom vyhľadania lekárskej pomoci boli najmä psychické symptómy, a to poruchy pamäti, ako aj bolesti hlavy. Charakter zdravotných problémov poručiť v podobe zmätenosti, dezorientácie, porúch pamäti a bolesti hlavy vyplynuli aj z výpovedí svedkov, dlhoročných priateľov a spolupracovníkov poručiť, ktorí s ním boli v dennom kontakte pred hospitalizáciou i počas nej. Na základe uvedeného dovolací súd konštatuje, že procesný postup súdov nižších inštancií namietaný prvou dovolacou námietkou (viď 15. bod vyššie) dovolateľky nemožno hodnotiť ako porušenie jej práva na spravodlivý proces.

15. Vo vzťahu k procesnému postupu súdov v procese dokazovania žalovaná namietla aj to, že na odstránenie rozporov medzi znaleckým posudkom doc. MUDr. I. S., CSc. a znaleckým posudkom MUDr. P. B. z 31. 08. 2019 nenariadili ďalšie, kontrolné znalecké dokazovanie.

15.1. Dovolací súd zdôrazňuje, že súdy nižších inštancií pri vykonávaní dokazovania a pri hodnotení dôkazov vychádzali z toho, že znalecký posudok doc. MUDr. I. S., CSc. nie je v súdnom konaní možné akceptovať ako znalecký posudok podľa právnej úpravy účinnej na území Slovenskej republiky. Poukazuje na § 2 ods. 1 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v zmysle ktorého znalec, tlmočník alebo prekladateľ je fyzická osoba alebo právnická osoba, ak v § 19 ods. 5 nie je ustanovené inak, splnomocnená štátom na vykonávanie činnosti podľa tohto zákona, ktorá je

a) zapísaná v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov alebo b) nezapísaná v tomto zozname, ak je ustanovená za znalca, prekladateľa alebo tlmočníka podľa § 15. Doc. MUDr. I. S., CSc. toto kritérium nespĺňa, čo žalovaná nespochybnila. Formálne vzaté, súdy nižších inštancií nemali k dispozícii dva rozdielne znalecké posudky, kedy by na odstránenie ich rozporov do úvahy prichádzalo nariadenie kontrolného znaleckého dokazovania. Na okraj dovolací súd podotýka, že zák. č. 382/2004 Z. z. v § 2 ods. 2 iným osobám ako osobám uvedeným v odseku 1 zakazuje označovať sa za znalca, tlmočníka alebo prekladateľa podľa tohto zákona, vykonávať znaleckú činnosť, tlmočnickú činnosť alebo prekladateľskú činnosť podľa tohto zákona, používať identifikačné znaky podľa § 10, znaleckú doložku podľa § 17 ods. 6 alebo prekladateľskú doložku podľa § 23 ods. 4. K dovolacej argumentácii o tom, že znalecký posudok vyhotoviteľa LEGE ARTIS znalecká organizácia, s.r.o., Košice nemal byť v konaní použitý z dôvodu jeho antidatovania dovolací súd iba stručne uvádza, že znalecký posudok bol podaný znaleckou organizáciou (§ 19 ods. 1 zák. č. 382/2004 Z. z.) a obsahuje všetky náležitosti znaleckého posudku (§ 17 uvedeného zákona).

15.2. Napriek záveru uvedenému v ods. 16.1. tohto rozhodnutia sa súdy nižších inštancií náležite venovali rozporom medzi znaleckými posudkami MUDr. B. a LEGE ARTIS znalecká organizácia, s.r.o. na jednej strane a závermi, ku ktorým dospel doc. MUDr. I. S., CSc. ako osoba disponujúca odbornými znalosťami z odvetvia psychiatrie. Odvolací súd správne uvádza, že zákon podrobnejšie podmienky na nariadenie kontrolného znaleckého posudku neupravuje. Aj s ohľadom na rozumné usporiadanie vecí a súdnu prax (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/100/2018) sa potreba nariadenia kontrolného znaleckého posudku objaví najmä v situácii, ak závery doteraz vykonaného znaleckého dokazovania sú neurčité, vnútorne rozporné, pripúšťajú nejednoznačný výklad, prípadne sa odpovedi na niektoré otázky potrebné pre vydanie rozhodnutia bezdôvodne vyhli. V konaní, kde už boli podané dva znalecké posudky, by sa ešte dalo hovoriť o potrebe ďalšieho, ak by si navzájom odporovali. Dovolací súd konštatuje, že o takýto prípad v súdnej veci nejde, keďže sa oba znalecké posudky (zhotovené MUDr. B. a LEGE ARTIS znalecká organizácia, s.r.o., Košice) v odpovedi na odbornú otázku existencie duševnej poruchy u T. Š., jeho schopnosti posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie

ovládnuť v čase uzavretia kúpnej zmluvy so žalovanou, zhodli. Tento záver doc. MUDr. S., CSc. nevyvrátil ani nepotvrdil, iba na rozdiel od uvedeného znalca a znaleckej organizácie konštatoval nedostatok medicínskych prípadne podobných relevantných a robustných nespochybniteľných dát, ktoré by poručiteľa s absolútnou istotou diskriminovali od možnosti činiť právny úkon. Súd prvej inštalácie preto pristúpil k odstraňovaniu pochybností vyžiadaním si vyjadrenia znalca MUDr. B. a doplnku znaleckého posudku od LEGE ARTIS znalecká organizácia, s.r.o. V doplnku zo dňa 13. 05. 2021 znalci skonštatovali, že aj stručná dostupná zdravotná dokumentácia T. Š. obsahuje dostatok relevantných údajov a uviedli konkrétnu medicínsku argumentáciu (viď bod 2.2. tohto rozhodnutia dovolacieho súdu). Súd nižších inštalácií nehodnotili znalecké posudky, resp. stanovisko doc. S., CSc. izolovane, ale aj vo vzájomnej súvislosti s ďalšími vykonanými dôkazmi, či už údajmi o klinickom stave pacienta zachytenými v jeho zdravotnej dokumentácii, alebo so svedeckými výpoveďami jeho blízkych, kamarátov a spolupracovníkov, ktorí ho poznali pred ochorením a sledovali zmeny v jeho správaní po vypuknutí onkologického ochorenia. Súhrn takto riadne vykonaného dokazovania so zákonne a správne vykonaným hodnotením dôkazov vedie k záveru, že postupom súdov nižších inštalácií nebolo porušené právo žalovanej na spravodlivý proces. Nie je cieľom súdneho konania a samotného inštitútu znaleckého posudku zadávať kontrolný znalecký posudok, kým jedna zo strán nebude so závermi znalca spokojná.

15.3. K dovolaciemu tvrdeniu žalovanej, že znalec MUDr. B. postupom pri zhotovovaní znaleckého posudku spochybnil svoju nezáujatosť dovolací súd udáva, že strana sporu má možnosť vzniesť námietku zaujatosti aj proti osobe znalca (§ 59 CSP), a to v lehote do siedmych dní, odkedy sa o dôvode zaujatosti dozvedela kvalifikovanou námietkou obsahujúcou náležitosti podľa § 52 ods. 2 CSP.

16. Po analýze obsahu spisu a odôvodnení rozsudkov súdov nižších inštalácií dovolací súd konštatuje, že v postupe odvolacieho súdu v spojitosti s postupom okresného súdu nezistil žiadne vady, ktoré by boli spôsobilé ukrátiť dovolateľku na jej procesných právach v miere porušujúcej jej právo na spravodlivý proces a založiť tak dôvodnosť dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd preto dovolanie po prejednaní bez pojednávania (§ 443 CSP časť vety pred bodkočiarkou) podľa § 448 CSP zamietol.

17. Dovolací súd v dovolacom konaní úspešným žalobcom spoločne a nerozdielne voči žalovanej priznal náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu (§ 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP).

18. Nakoľko dovolací súd rozhodol o dovolaní, o návrhu žalovanej na odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia už osobitne nerozhodoval.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.